

ISTATUTU COMUNALI

APROVAU CUN DELÍBBERA DE SU CONSILLU COMUNALI N°53 DE SU 9 DE CABUDANNI DE SU 2009

ISTATUTU COMUNALI

TÍTULU I – PRINCÍPIUS GENERALIS

- Art. 1 – Príncipius Fundamentalis
- Art. 2 - Finalidadis
- Art. 3 – Programmatzioni e coperatzioni
- Art. 4 – Vocatzioni Intranatzionali
- Art. 5 – Impreu de sa Línghua Sarda e Consulta
- Art. 6 – Territóriu e sedi comunali
- Art. 7 - Albu Pretóriu
- Art. 8 – Istemma e Gonfaloni
- Art. 9 – Consillu Comunali de is Piciocheddus
- Art. 10 – Citadinàntzia onorària

TÍTULU II – ISTITUTUS DE PARTICIPATZIONI

Cabu I – Assótzius e partecipatzioni

- Art. 11 – Príncipius
- Art. 12 – Assótzius e formas organizadas de partecipatzioni
- Art. 13 – Assótzius
- Art. 14 – Organismus de partecipatzionit
- Art. 15 - Contribbutus a is Assótzius

Cabu II – Partecipatzioni Popolari

- Interventus in su procedimentu amministrativu
- Ar. 17 – Istàntzias

- Art. 18 – Domandas
- Art. 19 – Propostas
- Art. 20 – Referendum Consultivus
- Art. 21 – Referendum de annullamentu
- Art. 22 - Efetus de su Referendum
- Art.23 - Deretu de cuntrollu
- Art. 24 – Deretu de informatzioni

Cabu III – Difensori Cívicu

- Art. 25 - Inditadura e Nómima
- Art. 26 – Incompatibbilitadi e decadéntzia
- Art. 27 – Mèzus e prerogativas
- Art. 28 – Raportus cun su Consillu
- Art. 29 – Indennidadi de funtzioni

TÍTULU III – ORGANUS ISTITUTZIONALIS

Cabu I – Su Consillu Comunali

- Art. 30 – Consillu Comunali
- Art. 31 – Cumpeténtzias e atribbutzionis
- Art. 32 – Tzerriada de sa prima sétzida de su Consillu Comunali
- Art. 33 – Cumbàlida de is Eletus
- Art. 34 – Códixi de cumportamentu po is Eletus
- Art. 35 – Deretus e doveris de is Consilleris
- Art. 36 – Decadéntzia de is Consilleris
- Art. 37 – Dimissionis de is Consilleris
- Art. 38 - Presidenti de su Consillu Comunali
- Art. 39 – Funtzionis de su Presidenti de su Consillu Comunali
- Art. 40 – Sessioni de su Consillu
- Art. 41 – Programma de Governu

- Art. 42 – Indiritzus po is nóminas e is inditaduras
- Art. 43 – Grupus de su Consillu
- Art. 44 – Cuferéntzia de is Cabugrupus
- Art. 45 – Commissionis fissas de su Consillu
- Art. 46 - Cuferéntzia de is Presidentis de is commissionis
- Art. 47 – Commissioni po is paris oportunidades
- Art. 48 - Esercítziu de sa potestadi regulamentari

Cabu II – Su Síndigu

- Art.49 – Síndigu
- Art. 50 - Atribbutzionis de amministratzioni
- Art. 51 – Atribbutzionis de cuntrollu
- Art. 52 – Atribbutzionis de organizatzioni
- Art. 53 – Ordinanàntzias
- Art. 54 - Vice-Síndigu
- Art. 55 – Delegaus de su Síndigu

Cabu III – Sa Giunta Comunali

- Art.56 – Giunta Comunali
- Art.57 - Cumpositzioni e nómina
- Art. 58 – Funtzionamentu de sa Giunta
- Art. 59 – Atribbutzionis

TÍTULU IV – UFÍTZIUS E PERSONALI

Cabu I – Ufítzius e Servítzius

- Art. 60 – Organizatzioni de is Ufícus
- Art. 61 – Regulamentu asuba de s’Ordinamentu de is Ufícus e de is Servítzius
- Art. 62 - Responsàbbilis de is Ufícus e de is Servítzius
- Art. 63 - Incàrrigus de is dirigentis e de alta specializatzioni
- Art. 64 – Uficiu de indiritzu e de cuntrollu

- Art. 65 – Deretus e doveris de is Dipendentis

Cabu II – Personali Diretivu

- Art. 66 – Direzioni Generali
- Art. 67 – Còmputus e funtzionis de su Diretori Generali

Cabu III – Segretàriu Comunali

- Art. 68 – Segretàriu Comunali
- Art. 69 – Funtzionis de su Segretàriu Comunali
- Art. 70 – Vice- Segretàriu Comunali

Cabu IV – Sa Responsabbilidadi

- Art. 71 – Responsabbilidadi ananti de su Comunu
- Art. 72 - Responsabbilidadi ananti de tertzus
- Art. 73 - Responsabbilidadi de is contàbbilis

TÍTULU V – SERVÍTZIUS PÚBBRICUS

Cabu I – Formas de agiudu torrau

- Art. 74 – Organizatzioni subracomunali
- Art. 75 – Princípiu de coperatzioni
- Art. 76 – Cunventzionis
- Art. 77 – Cunsórtzius
- Art. 78 – Acórdiu de programma

Cabu II – Formas de gestioni

- Art.79 - Formas de gestioni
- Art.80 – Gestioni in economia
- Art. 81 – Azienda ispeciali
- Art. 82 – Strutura de is Aziendas ispecialis
- Art. 83 – Istitutzionis
- Art. 84 – Societadis po atzionis o a responsabbilidadi limitada
- Art. 85 – Societadi a capitali púbblicu locali prevalenti

- Art.86 - Fundatzionis
- Art. 87 – Gestioni acumonada de is servítzius e de is funtzionis

TÍTULU VI – CUNTROLLU INTERNU

- Art. 88 – Princípius e critérius
- Art. 89 – Collégiu de is Revisoris de is Contus
- Art. 90 - Cuntrollu de sa Gestioni

TÍTULU VII - FUNTZIONI NORMATIVA

- Art. 91 – Istatutu
- Art. 92 - Regulamentus
- Art. 93 – Adeguamentu de is Fontis Normativas comunalis a is leis nobas

TÍTULU VIII – NORMAS TRANSITÓRIAS E FINALIS

Art. 94 – Normas transitórias e finalis

Art. 1 – Princípius Fundamentalis

1. Su Comunu de Gùspini est un’Enti Locali Autonomu, rapresentat sa própria comunidadi, ndi curat is interessus e ndi promovit s’isvilupu, in armonia cun is princípius de s’ordinamentu comunitàriu, de sa Costitutzioni Italiana e de s’Istatutu de sa Regioni Autonoma de sa Sardigna.
2. Sa comunidadi de Gùspini est formada de is citadinus chi, po nàscita o po iscera líbbera, ddoi bivint e tenint acàpius de natura culturali, sociali e económica cun su territóriu.
3. Sa comunidadi guspinesa s’arreconoscit me in is valoris de sa Paxi, de su Trabballu e de s’Antifascismu. Su Comunu cunformat sa própiu atzioni a sa Decraratzioni Universali de is Deretus de s’Ómini, aprovada de s’Assembrea Generali de is Natzionis Unidas in su mesi de Meseidas de su 1948, e a sa Decraratzioni de Vienna de su 1993, aprovada de sa Cuferéntzia Intranatzionali asuba de is Deretus Umanus, chi narat : “su fundamentu de sa libbertadi , de sa giustítzia e de sa paxi in su mundu cunsistit in s’arreconoscimentu de sa dignidadi de dónnia essiri umanu.
4. Sa comunidadi afundat is arraixini suas in su patrimóniu istóricu, culturali, económicu e sociali e portat a innantis is traditzionis de is operàius, de is messajus, de is artesanus e de is imprendidoris. Persighit e avalorat is agregatzionis líbberas promovendi sa paridadi, sa solidariedadi, s’amparu e s’isvilupu de is risorsas chi s’ambienti podit suportai.

Art. 2 – Finalidadis

1. Su Comunu promovit s'isvilupu e su progressu civili, sociali e económicu, s'amparu de s'ambienti e de sa saludi de sa Comunità cunformendusi a is valoris e a is iscopus de sa Costituzioni de s'Unioni Europea, de sa Costituzioni Italiana e de s'Istatutu de sa Regioni Autonoma de sa Sardigna.
2. Su Comunu persighit s'agiudu torrau e sa coperazioni cun totus is sugetus púbbricus e privaus e promovit sa partecipazioni de is citadinus, de is fortzas socialis, políticas, económicas e sindacalis.
3. Su Comunu cunformat sa própiu atzioni a is critérius e a is princípium avatantis:
 - a) su sodigamentu de is disparidadis económicas, socialis e territorialis esistentis in su logu suu;
 - b) s'agiudu po fai unu sistema totali e integrau de siguresa sociali e de amparu ativu de sa persona, cun s'agiudu, puru, de su voluntariu organizau, donendi pruscatotu atenzioni a is chi funt prus débblis;
 - c) agiudat a garantiri, segundu is cumpeténcias suas, su deretu a sa saludi; asigurat s'amparu de sa saludi e de sa siguresa de s'ambienti e òperat po fai unu servíziu de assisténcia sociali chi funzionit beni;
 - d) avalorat su patrimoniu de sa língua sarda, s'isvilupu de su patrimoniu culturali in totu is espressionis istóricas, architónicas, monumentalis e de sa cultura materiali e amparat su centru istóricu cumentu a patrimoniu de identidadi culturali e socialis;
 - e) promovit programmas, po favoressi s'isvilupu de sa messarítzia e s'amparu de is risorsas de sa natura, de s'ambienti e de is animabis;
 - f) favoressit s'isvilupu de su turismu, cun propostas culturalis e artísticas, spingendu a su rinnobu e a s'ammodernamentu de is servízius;
 - g) promovit is propostas económicas, púbbricas e privadas, po mesu puru de assótzius e de cooperativas e favoressit s'isvilupu de s'artesanía e de s'impresa pitica e de mesanía.

Art. 3 – Programmatzioni e formas de coperazioni

1. Su Comunu realizat is própias finalidadis umperendi su métodu e is ainas de sa programmatzioni.
2. Su Comunu agiudat a determinai is iscopus de is programmas de sa Comunità Europea, de s'Istadu, de sa Regioni Sarda e de sa Província de su Campidanu de Mesu, serbendusì de s'agiudu de is organizazioni socialis, económicas, sindacalis e culturalis, chi òperant in su territóriu suu.
3. Is Istituzioni cun is raportus chi podint tenni si depint, po príncipiu agiudai de pari a pari, cumpletai s'una cun s'àtera o fintzas fai s'una aundi no bastat s'àtera.

4. Su Comunu impari, puru, a is comunus lacanantis e a is àteras Istitutzionis:
 - a) favoressit cun propositas culturalis e artísticas s'isvilupu de su turismu, spingendu a su rinnobu e a s'ammodernamentu de is servítzius;
 - b) incoragiat e agiudat is assótzius, is coperativas e is formas de auto-gestioni intra is trabballadoris;
 - c) amparat e avalorat is risorsas ambientalis, istóricas e culturalis suas;
 - d) promovit programmas po favoressi s'isvilupu de sa messarítzia, de s'artesanìa, de s'impresa pitica e de mesania, de su setori tertziàriu avantzau, po donai spinta a sa cualífica professionali e a su trabballu de is giòvunus;
 - e) favoressit s'isvilupu de su cummérciu e de s'organizatzioni intelligenti de sa distribbutzioni;

Art. 4 – Vocatzioni Intranatzionali

1. Su Comunu de Gùspini persighit is finalidadis e is princípius de sa Carta Europea de is Libbertadis Localis, chi su Consillu de is Comunas d'Europa at aprovau a Versailles in su 1953, de sa Carta Europea de is Autonomias Localis, chi su Consillu d'Europa at adotau in su 1985, de sa Carta de is Natzionis Unidas, e trabballat impari cun is assótzius e is entis, chi s'organizatzioni de is Natzionis Unidas arreconoscit.
2. Su Comunu pigat parti a sa formatzioni de una cultura “europeistica” chi contribbuit, po mesu de s'agiudu intra de is comunidadis localis, a realizai s'Europa de is Pópulus.
3. Po custu iscopu trabballat, po favoressi s'integratzioni política – istitutzionali de s'Unioni Europea e de is Istadus chi no ndi faint parti po mesu, puru, de formas de coperatzioni, de scàmbiu e de goparàgiu cun Entis territorialis e Istitutzionalis.

Art. 5 - Impreu de sa Língua Sarda e Consulta

1. Su Comunu de Gùspini promovit e avalorat s'impreu de sa língua sarda cumentis a sinnu distintivu de s'appartenéntzia de sa Comunitàdi Guspinesa a s'identidadi de su pópulu sardu.
2. Me in su Consillu Comunali e me is is àterus organus comunalis a struttura collegiali si podint impreai libberamenti siat sa língua sarda siat cussa italiana.
3. Sa Consulta est istituida po avalorai sa língua e sa cultura sarda. Unu regulamentu apósitu ndi arrégulat sa cumpositzioni e su funtzionamentu.

Art. 6 – Territóriu e sedi comunali

1. Sa sfera de governu de su Comunu est constituida de su territóriu suu, innói pràticat funtzionis pùbblicas, normativas e amministrativas.
2. Sa Circoscritzioni de su Comunu de Gùspini est constituida de sa bidda, de s'incontrada de Montibéciu e de su burgu de “Sa Zepara”, chi sa comunidadi arreconoscit de sempri.

3. Su territóriu de su Comunu làcanat a Ovest cun su Comunu de Arbus, a Nord cun is Comunas de Terraba e de Arcidanu, a est cun su Comunu de Mòguru, cun su Comunu de Pabillois e a Sud- Est cun su Comunu de Gonnos.
4. Su Palàtzu Cívicu, sedi de su Comunu, s'agatat in su centru de sa bidde, in bia Don Minzoni n° 10.
5. Is riunionis de is Organus Eletivus Collegialis si faint me in sa sedi de su Palàtzu Cívicu. Po abbisòngius particulis, su Consillu si podit riuniri in logus diferentis de sa própiu sedi.

Art. 7 – Albu Pretóriu

1. Su Consillu Comunali istabbilit me in su Palatzu cívicu un'ispàtziu apósitu destinau a s'Albu Pretóriu, po sa pubbricatzioni de is atus e de is avisus previstus de sa Lei, de s'Istatutu e de is Regulamentus.
2. Sa Pubbricatzioni depit garantiri chi is documentus si potzant consultai e ligi chentza dificultadi e po interu.

Art. 8 - Istemma e Gonfaloni

1. Su Comunu, me in is Atus e me in su Sigillu, s'identificat cun su nòmini “Comune di Guspini” e cun s'istemma aràldicu e cun su gonfaloni segundu sa blasonadura torrat a portai asuta:

“ Segau me in su primu de arrúbiu a unu mallu e a una picheta de prata, postus in gruxi de Sant'Andria e passanti a prumu me in s'acapiadura de sa candeba de is minadoris e una fraca alluta, custa puru de prata; in sa segunda de asullu, a un'arau de linna, de s'arbada in prata asuba su sartu de birdi. Timbrau de unu circu de prata obertu de cuatro portixeddas (tres si podint biri) cun duas cordonadas a muru asuba de is mrxinis, chi apoderat una muralla oberta de sexi portas (noi si podint biri) donniuna coberta de una merladura a cò de arrundibi, totu in prata. In bàsciu una corona oberta fata de duus ramus de làndiri e de lau, totu birdi, intra de cussus postus a scéscia (X) asuta de sa punta de s'iscudu e annuaus de una feta cun is caboris natzionalis”

2. Me in is cirimònias e me in àteras ricurréntzias pùbbricas, acumpangiau de su Síndigu o de unu delegau suu, si podit ammostai su gonfaloni originàriu, in su tràgiu autorizau cun vistu de su Cabu de Gabinetu de sa Presidéntzia de su Consillu de is Ministrus, cun d-una tirada de biancu e de arrúbiu cun s'iscrita “ Comune di Guspini”.
3. Me in sa sedi municipali si ammostant su gonfaloni comunali, sa bandera de sa Regioni Autonoma de sa Sardigna, sa bandera de sa Repùbblica Italiana e cussa de s'Unioni Europea. Dónnia borta chi sa lei previdit s'ammostadura de una de is banderas, custas si depint ammostai totus impari e in su matessi momentu.

Art. 9 – Consillu Comunali de is Piciocheddus

1. Su Comunu, po favoressi sa partecipazioni de is piciocheddus a sa vida pùbblica, podit promoviri s'eletzioni de su Consillu Comunali de is Piciocheddus.

2. Su Consillu Comunali de is Piciocheddus tenit su còmpitu de deliberai in bia consultiva asuba de is matèrias avatantis: polìtica ambientalì, “sport”, tempus líbberu, giogus, raportus cun is assòtzius, cultura e ispetàculu, istruzioni pùbblica, raportus cun sa “Unicef”.
3. Unu regulamentu apòsitu istabbilit is maneras de eletzioni e su funtzionamentu de su Consillu Comunali de is piciocheddus.

Art. 10 – Citadinàntzia onorària

1. Su Consillu Comunali podit intregai, po mèritus particularis, sa citadinàntzia onorària a personas italianas o istràngias chi si funt distintas.
2. Tocat chi assumancu is duus tertzus de su Consillu Comunali aprovint sa proposta de intregadura de sa citadinàntzia onorària.

TÍTULU II - ISTITUTUS DE PARTICIPAZIONI

Cabu I - Assòtzius e partecipazioni

Art. 11 – Princípius

1. Su Comunu assigurat e promovit sa partecipazioni de is citadinus a s’atividadì de s’Enti, cun s’iscopu de assigurai s’andamentu bonu de s’atividadì, chentza fai partis a nisciunus e in manera trasparenti.
2. Su Comunu avalorat is formas autonomas de assòtzius e de cooperazioni de is citadinus po mesu de is incentivus previstus de s’art.15 avatanti, sa possibilitadì de consultai is datus e, po mesu de métodos idóneus, is atus generalis in su procedimentu generali. Su Consillu Comunali cun regulamentu apòsitu istabbilit is critérius generalis relativus.

Art. 12 – Assòtzius e formas organizadas de partecipazioni

1. Po is iscopus de s’art.11, su Comunu favoressit is formas líbberas de assòtziu e de voluntariu.
2. Su Consillu Comunali, sa Giunta Comunali e is Commissionis de su Consillu, podint ativai formas de consultazioni, po connosci su parri de sugetus económicus e socialis asuba de probbemas ispecíficus.
3. Su Comunu istituit e cordinat, puru, is Consultas de is Assòtzius de Voluntariu disciplinadas de su Regulamentu asuba de is Partecipazioniis.
4. Su Comunu istituit e cordinat, puru, is Consultas de bixinu, de burgu e de incontrada disciplinadas de su Regulamentu asuba de is Partecipazioniis.

Art. 13 - Assòtzius

1. Un’organismu apòsitu, cun còmputus de Consulta, in rapresentàntzia de dónnia setori de atividadì, tenit su còmputu de cordinai is assòtzius diferentis.

2. Me in su Comunu ddoi at unu registru agiornau de is assótzius, disciplinau de unu regulamentu apósitu. Dónnia assótzii, mancai no tengiat personalidadi giurídica ma siat chentza iscopu de lucru, tenit su deretu de ndi domandai s'iscritzioni, depositendi còpia de s'Atu Costitutivu o, candu esistit, còpia de s'Istatutu e comunicendi is iscopus, is caraterísticas, is incàrrigus socialis e su nùmunu de is is chi ndi faint parti.

Art. 14 – Organismus de partecipzioni

1. Su Comunu promovit e amparat totus is formas de partecipzioni de is citadinus.
2. S'Amministratzioni Comunali, po sa gestioni de servítzius particularis, podit promovi sa costitutzioni de organismus apósitu, istabbilendi: is finalidadis de sodigai, is requisitus po s'acórdiu, sa cumpositzioni de is organus de diretzioni e is maneras po otenni fundus e sa gestioni insoru.
3. Po su chi riguardat is matèrias ogetu de atividadi e po interventus limitaus a parti de territóriu, si ascurtant is organismus previstus in su comma de prima e cussus chi tenint interessus limitaus a su territóriu comunali. Si depit donai su parri aintru 30 dis de sa domanda.

Art. 15 – Contribbutus a is Assótzius

1. Su Comunu podit donai a is assótzius, esclúdiu is partidus políticus, contribbutus económicus, po fai s'atividadi de s'assótzii.
2. Su Comunu podit disponiri a gratis, istruturas, benis e servítzius a favori de is assótzius, nomenaus in su comma de prima.
3. Po garantiri a totus is assótzius paris oportunidadis, unu regulamentu apósitu istabbilit is maneras de intregai is contribbutus e de gosai de is istruturas, de is benis e de is servítzius de s'Enti.
4. Su Comunu podit gestiri servítzius impari cun is assótzius de voluntariau iscritus me in is albu regionali e comunali. Unu regulamentu apósitu istabbilit s'intregadura de is contribbutus e is maneras de agiudu.
5. Is assótzius, chi ant arriciu de s'Enti contribbutus in dinai o in natura, depint fai dónnia annu un'arrelata innói ispiegant cumentu ant impreau is contribbutus arricius.

Cabu II – Partecipazioni Popolari

Art. 16 – Interventus in su procedimentu amministrativu

1. Is citadinus e is sugetus chi tenint interessus in d-unu procedimentu amministrativu podint interverni, a parti candu sa Lei o is Regulamentus comunalis no ddu escludit cun craresa.
2. Sugetus síngulus o sugetus organizaus podint essi rapresentantis de is interessus de amparai.

3. Su responsàbbili de su procedimentu, in su matessi momentu chi custu cumentzat, tenit s'òbbrigu de donai isceda a is interessaus po mesu de comunicatzioni personali, chi cuntenit is indicatzionis previstas de sa Lei.
4. Su regulamentu istabbilit calis funt is sugetus, chi depint arriciri is documentus relativus a su procedimentu in atu, calis funt is dependentis responsàbbilis de is procedimentus e istabbilit puru is mecanismus, po individuai su responsàbbili de su procedimentu.
5. Si sa comunicatzioni est tropu trabballosa, poita ddoi at pressi o poita su nùmunu de is destinatàrius est tropu mannu o poita no si cumprendit chi funt, si podit fai de mancu de sa comunicatzioni ma si depit, in bia ecetzionali, donai comunicatzioni po mesu de s'Albu Pretóriu o cun àterus mezus, garantendi pubbricidadi e iscedas idoneas.
6. Is sugetus arremonaus prima e is chi tenint interessus colletivus o spaniaus, tenint sa facultadi de castiai is atus de su procedimentu, a parti is límitis postus de sa Lei, e de presentai documentus chi s'Amministratzioni est obbrigada a valutai. Si depit donai comunicatzioni adeguada a is presentadoris de su resurtau de sa valutatzioni.

Art. 17 – Istàntzias

1. Is citadinus, is assótzius, is comitaus e is sugetus colletivus in generi podint fai a su Síndigu interrogatzioni asuba de aspètus ispecíficus de s'atividadi de s'Amministratzioni.
2. Si depit donai s'arraspusta aintru de 30 dìs.
3. Unu regulamentu apósitu disciplinat sa procedura po sa presentada de is istàntzias e depit prevediri su tempus, sa forma iscrita o un'àtera forma de comunicatzioni idonea po s'arraspusta e ancoras depit prevediri maneras idoneas po fai pubbricidadi a s'istàntzia.

Art. 18 – Domandas

1. Totus is citadinus podint fai domandas a su Consillu Comunali asuba de chistionis generalis o asuba de probbemas ispecíficus.
2. Si depint sotoscritti is domandas a su Consillu Comunali:
 - a) po probbemas de caràteri ispecíficu, de assumancu 100 citadinus chi tèngiant 16 annus de edadi;
 - b) po probbemas de caràteri generali, de assumancu 200 citadinus chi tèngiant 16 annus de edadi.
3. Unu Regulamentu apósitu disciplinat sa procedura po sa presentada de is domandas e depit prevediri su tempus, sa forma iscrita o àtera forma de comunicatzioni idonea po s'arraspusta e ancoras depit prevediri maneras idoneas po fai pubbricidadi a sa domanda.
4. Si depit esaminai da domanda aintru 30 dìs de sa presentada.
5. Si no s'arrispetat su tempus istabbiliu in su comma 4 , dónnia Consilleri podit portai a s'atenzioni de su Consillu sa chistioni, domandendi a su Síndigu spiegatzionis de su ritardu

o provocendi una discussioni asuba de s'argumentu de sa domanda. Intzaras su Presidenti de su Consillu est obbrigau a ponni sa domanda a s'ordini de sa di de sa primu sètzida de su Consillu Comunali.

6. Sa procedura si serrat sempri cun d-unu provedimentu espressu, chi si depit comunicai po iscritu a su sugetu proponidori.

Art. 19 – Propostas

1. Totus is citadinus podint avantzai propostas po s'adotzioni de atus amministrativus, chi su Síndigu trasmitit, intru de is 30 dìs avatantis, a s'organu cumpetenti, impari a su parri de is responsàbbilis de is servítzius interessaus e de su Segretàriu.
2. Tocat chi is propostas siant sotoscritas de assumancu 200 citadinus chi tèngiant 16 annus de edadi.
3. Unu Regulamentu apòsitu disciplinat sa procedura po sa presentada de is propostas.
4. S'organu cumpetenti podit ascurtai chi at fatu sa proposta e pigai is decisionis in manera formali aintru de 60 dìs de sa presentada de sa proposta.

Art. 20 – Referendum Consultivus

1. Si podint fai Referendum Consultivus po totus is matèrias de cumpetènzia esclusiva de su Comunu, cun s'iscopu de tenni manifestatzionis de voluntadi populari, chi depint agatai síntesi in s'atzioni amministrativa.
2. No si podint fai Referendum: in matèria de pagamentas locali e tarifas, asuba de atividadis amministrativas vinculadas de leis istatalis o regionalis, asuba de matèrias giai ogetu de referendum me in is ùrtimus tres annus, asuba de s'Istatutu Comunali e asuba de su Regulamentu de funtzionamentu de su Consillu Comunali.
3. Is promotoris de su referendum podint essi:
 - a) assumancu su 10% de su corpus elettorali;
 - b) assumancu 1/3 de su Consillu Comunali
4. Su Consillu Comunali fissat me in su regulamentu: is requisitus de ammissioni, su tempus, is cunditionis de arricimentu e is maneras de organizai sa consultatzioni.
5. Su referendum est vàlidu scéti chi ddoi pigat parti assumancu su 50% prus 1 de is chi tenint deretu a su votu.

Art. 21 – Referendum de annullamentu

1. Funt previstus Referendum de annullamentu relativus a delibberas de su Consillu Comunali.
2. Is sugetus, chi proponint su referendum, depint essi assumancu 1.300 eletoris.

3. No si podint fai referendum asuba: de is pagamentas localis e de is tarifas, asuba de atividadis amministrativas vinculadas de is leis, de s'Istadu o de sa Regioni, asuba de matérias chi funt istétias giai ogetu de referendum me in is ùrtimus tres annus, asuba de s'Istatutu Comunali e asuba de su Regulamentu de funtzionamentu de su Consillu Comunali.
4. Su Consillu Comunali istabbilit me in su Regulamentu: is requisitus de ammissioni, su tempus, is cundizioni de arricimentu e s'organizazioni de sa consultazioni.
5. Su referendum est vàlidu scéti chi pigat parti assumancu su 50% prus 1 de is chi tenint deretu a su votu.

Art. 22 – Efetus de su Referendum

1. Intru de 60 dìs de candu si iscit s'arrisurtau, su Consillu Comunali delíberat is atus relativus e cusseguentis.
2. S'efetu de annullamentu no tenit efetu asuba de situatzionis giurídicas sugetivas chi giai esistint.

Art. 23. Deretu de cuntrollu

1. A is citadinus síngulus o associas est garantida sa libbertadi de cuntrollu de is atus de s'amministratzioni e de cussus de is sugetus chi amministrant servítzius púbbricus comunalis, segundu is maneras istabbilidas de sa Lei e de su Regulamentu.
2. No ddoi at deretu de cuntrollu po is atus chi sa Lei deccarat riservaus o sutapostus a limitis de spaniadura e po cussus individuaus cun cresa de su Regulamentu.
3. Si ddoi at dennegu si depint arremonai cun cresa is artículus de Lei, chi no permitint sa spaniadura de s'atu domandau.
4. Su Regulamentu, a parti istabbiliri is categorias de is atus riservaus, disciplinat puru cussas situatzionis innói si podit apricai s'istitutu de su cuntrollu perlongau e istabbilit normas po sa donadura de is còpias.

Art. 24 – Deretu de informatzioni

1. Totus is atus de s'Amministratzioni, de is Aziendas specialis e de is Istituzionis funt púbbricus, a parti cussus chi tenint unu destinatàriu precisu, cun is limitis previstus de s'artículu de prima, e si depint fai a connosci in manera adeguada.
2. Si depint notificai a s'interessau is atus, chi tenint unu destinatàriu precisu.
3. Si depint fai a connosci po mesu de s'apicadura me in s'Albu Pretóriu is ordinàntzias de su Síndigu, is intregaduras de contributus a entis e a assótzius.
4. S'Ufíciu Arrelatas cun su Púbbricu, tenit funtzioni de assegurai iscedas asuba de is dispositzionis normativas, asuba de argumentus de grandu interessu púbbricu e sociali, asuba de is atividadis e de is servítzius de s'Amministratzioni.

Cabu III – Difensori Cívicu

Art. 25. – Inditadura e Nómima

1. Su Síndigu nóminat a su Difensori Cívicu cun decretu, po mesu de inditadura de su Consillu Comunali, bastat chi no siat scioberau impari cun àterus comunus o cun sa província. S'inditadura, cun votu a iscrutíniu segretu, depit tenni su votu favorevoli de is 2/3 de is Consilleris assignaus a su comunu.
2. Sa nómima de su Difensori Cívicu si depit fai intra personas chi, po preparatzioni e esperiéntzia, donint garantzias de indipedéntzia, de onestadi, cumpeténtzia giurídicu – amministrativa e tengiant sa laurea in Leis (ordinamentu béciu o laurea specialística).
3. Su Difensori abarrat in s'incàrrigu su própiu tempus chi durat su Consillu, chi ndi at propostu sa candidadura, esercitendu is funtzioni suas fintzas a s'intrada in s'incàrrigu de su sucessori. No si podit torrai a eligi su própriu Difensori Cívicu.
4. Su Difensori, prima de pigai s'incàrrigu, giurat ananti de su Síndigu cun sa fórmula avatanti: “Giuru de osservai cun onestadi is Leis de s'Istadu e de fai is funtzioni mias scéti po su beni púbbricu”.

Art. 26. – Incompatibbilitadi e decadéntzia

1. No si podit nominai Difensori Cívicu:
 - a) chi si agatat in cunditzionis de no podi essi eletu a s'incàrrigu de Consilleri Comunali;
 - b) is Parlamentaris, is Consilleris de sa Regioni, is Consilleris de sa Província e cussus de su Comunu, is membrus de is Cunsortzius intra is Comunas e de is Comunitadis Montanas, cussus chi tenint incàrrigus me in is direttivus de is partidus políticus a calisiat livellu ;
 - c) is ministrus de dónnia cultu ;
 - d) is dipendentis de su Comunu, is amministradoris e is dipendentis de is Entis, de is Istitutus e de Aziendas Púbbricas o a partecipazioni púbbrica, e nimancu is dipendentis de Entis o de Impresas, chi tenint cuntratus cun s'Amministratzioni Comunali o chi arricint de custa finanziamentus e contribbutus;
 - e) chi esercitat calisiat atividadi de trabballu autonomu o subordinau, e calisiat atividadi professionali o cummerciali, chi siat ogetu de raportus giurídicus cun s'Amministratzioni Comunali;
 - f) chi tenit parentis o parentis achirius fintzas a su quartu gradu, chi siant Amministradoris, Segretàriu, o dipendentis de su Comunu;
2. Su Difensori Cívicu spaciati s'incarrigu si ddoi at opuru lompit una de is causas inditadas me in su comma de prima. Sa decadéntzia est pronunciada de su Consillu Comunali.

3. Si ndi podit bogai s'incàrrigu a su Difensori Cívicu, po motivus gravis, cun decisioni pigada cun sa majoria de is 2/3 de is Consilleris.

Art. 27 – Mezus e prerogativas

1. S'Ufficiu de su Difensori Cívicu tenit sa sedi me in localis postus a dispositzioni de s'Amministratzioni Comunali, chi depint essi dotaus de s'atretzadura de ufficiu po funtzionai beni.
2. Su Difensori Cívicu podit interвени, po domanda de citadinus síngulus o associas o de voluntadi sua, ande s' Amministratzioni Comunali, is Aziendas specialis, is Istitutzionis, is Cuncessionàrius de servítzius, is Sociedadis, chi amministrant is servítzius púbbricus in su cuntestu de su territóriu comunali, po averiguai chi su procedimentu amministrativu tengiat cursu e chi is àutus siant pregonaus in manera giusta e po tempus.
3. A custu iscopu podit tzerriai su responsàbbili de su servítziu interessau e domandai documentus, iscedas, crarimentus chentza chi ddi potzat oponni su segretu de ufficiu.
4. Pigadas totus is iscedas, chi serbint, donat, a fueddus o po iscritu, su parri suu a su citadinu, chi ndi at domandau s'interventu; si ddoi at ritardu, ordinat a is organus cumpetentis de providiri aintru unu tempus istabbiliu, sinnalat a is organus prus in artu su funtzionamentu mau, is abbusus e is mancàntzias agataus.
5. S'Aministratzioni tenit s'óbbriгу de donai motivatzioni ispecífica, si s'atu postu in essiri no at arriciu is consillus de su Difensori, chi podit domandai de torrai a esaminai sa decisioni, si bit irregularidadis o vítzius de procedura.
6. Totus is responsàbbilis de servítziu depint donai totu s'agiudu possíbbili a su Difensori Cívicu, po chi potzat fai su trabballu suu.
7. Su Difensori Cívicu tenit su poderi de averiguai, de voluntadi sua o po domanda de is citadinus, chi is ufficius no funtzionint mabi po su chi arriguardat is raportus cun is citadinus.
8. Est poderi de su Difensori Cívicu, cumentu a garanti de s'impartzialidadi e de su funtzionamentu giustu de is atividadis de s'Amministratzioni Púbbrica, assistiri, chentza deretu de votu e de interventu, a is sètzidas púbbricas de : Commissionis de cuncursu, astas púbbricas e privadas, apaltus-cuncursus. Po custu iscopu si depit donai isceda a su Difensori Cívicu de is datas fissadas po custus atóbius.

Art. 28 – Raportus cun su Consillu

1. Su Difensori Cívicu presentat, intru de su mesi de Martzu, s'arrelata asuba de su trabballu fatu me in s'annu prima, inditendi is funtzionamentus malus chi at osservau, inditendi rimédius po ddus curregi, fadendi propostas po migliorai su funtzionamentu e s'impartzialidadi de s'atzioni amministrativa.
2. Su Consillu discutit de s'arrelata e dda fait púbbrica.

3. Si ddoi at chistionis de importàntzia particulari, chi merescint segnaladura urgenti, su Difensori podit fai in dónnia momentu un'arrelata a su Consillu.

Art. 29 – Indennidadi de funtzioni

1. Su Consillu Comunali istabbilit, annu po annu, sa somma de donai a su Difensori Cívicu cumentu a indennidadi de funtzioni.

TÍTULU III – ORGANUS ISTITUTZIONALIS

Cabu I – Su Consillu Comunali

Art. 30 – Su Consillu Comunali

1. Su Consillu Comunali, rapresentendi totu sa Comunità, determinat s'indirizzu e esercitat su cuntrollu políticu – amministrativu.
2. Su Consillu, formau segundu sa Lei, tenit autonomia organizzadora e funtzionali.

Art. 31 – Cumpeténtzias e attributzionis

1. Su Consillu Comunali esercitat is poderis e is cumpeténtzias previstas de sa Lei e fait is còmputus suos cunformendusì a is princípius, a is critérius, a is maneras e a is procedimentus istabbilius in custu Istatutu e me in is normas de su Regulamentu.
2. Cunformat totu s'atzioni de s'Enti a is princípius de legalidadi e de trasparèntzia, a s'iscopu de assegurai su funtzionamentu bonu e s'impartzialidadi.
3. Fadendi is atus fundamentalis privilegiat su métodu e is ainas de sa programmatzioni, in acórdiu cun cussa de s'Unioni de is Comunas, de sa Província, de sa Regioni, de s'Istadu e de s'Unioni Europea.

Art. 32 - Tzerriada de sa primu sétzida de su Consillu Comunali

1. Si depit tzerriai sa primu sétzida de su Consillu Comunali aintru de su tempus perentóriu de dexi dìs de sa procramatzioni de is eletus e si depit fai aintru de dexi dìs de sa tzerriada..
2. Su Síndigu eletu tzerriat e presidit sa sétzida fintzas a candu no ddoi at s'eletzioni de su presidenti de s'assemblea.

Art. 33- Cumbàlida de is Eletus

1. Is consilleris comunalis rapresentant totu sa cidadinàntzia e esercitant is funtzionis insoru chentza de acàpius de mandatu.
2. Su Consillu providit, in sa primu sétzida, a sa cumbàlida de is eletus e a sa nómina eventuali de su presidenti arremonau in s'art.32 e a sa comunicatzioni, po òpera de su Síndigu, de is cumentis de sa Giunta.

Art. 34 – Códixi de cumportamentu po is Eletus

1. In coeréntzia cun su princípiu de pari ordinatzioni intra de livellus diferentis de governu istabiliu de s'art. 114 de sa Costituzzioni, su Comunu, a garantzia de is raportus internus intra is organus e is ufficius, in s'osservàntzia de is princípius de legalidadi, de imparzialidadi e de trasparéntzia e de s'amparu totali de is privilégios de is citadinus, si uniformat, abbratzendiddu, a su Códixi Europeu de cumportamentu po is eletus localis e de sa regioni cuncodrau de su Cungressu de is poderis localis e regionali de su Consillu d'Europa.

Art. 35 – Deretus e doveris de is Consilleris

1. Is Consilleris tenint deretu de proposta asuba de dónnia chistioni sutaposta a sa deliberatzioni de su Consillu e de presentai interrogatzionis, interpellàntzias, motzioni e propostas de deliberatzioni.
2. Is Consilleris Comunalis tenint su deretu de otenni de is ufficius de su Comunu, de is aziendas, de is istituzionis e de entis dependentis, totu is nobas e is iscedas útilis po fai su trabballu istabliu in su mandatu, segundu sa manera e sa forma prevista de su Regulamentu de su Consillu Comunali. Issus funt obbrigaus a tenni su segretu asuba de cussas chistionis chi sa Lei determinat cun creasa.
3. Si 1/5 de is Consilleris ddu domandat, su Presidenti o su Síndigu depit tzerriai intru de binti dis su Consillu Comunali, ponendi a s'ordini de sa di is chistionis propostas.
4. Dónnia Consilleri est obbrigau a scioberai unu domicíliu in su territóriu comunali.

Art. 36 - Decadéntzia de is Consilleris

1. Su Consilleri est obbrigau a giustificai po iscritu s'auséntzia de sa sétzida aintru de 10 dis.
2. Si mancat a tres sétzidas de sighiu opuru a cincu sétzidas me in s'annu solari, chentza unu motivu bàlidu, su Presidenti o su Síndigu cumentzat su procedimentu po sa decraratzioni de decadéntzia de su consilleri e in su matessi tempus donat s'avisu a s'interessau, chi podit fai lompi is osservatzionis suas aintru de 15 dis de sa notífica de s'avisu. Passau custu tempus sa proposta de decadéntzia passat a su Consillu. Aintru de 10 dis si notificat a s'interessau còpia de sa delíbbra.

Art. 37 – Dimissionis de is Consilleris

1. Is dimissionis de s'incàrrigu de Consilleri si depint presentai po iscritu a su Presidenti de su Consillu o a su Síndigu e si depint arriciri luegus de su protocollu de s'Enti segundu s'órdini de presentada. Is dimissionis no si podint arratirai e tenint efetu luegus chentza chi nisciunu esprimat unu parri. Su Consillu Comunali, aintru e no prus a tradu de dexi dis, depit providiri a su càmbiu.

Art. 38 – Presidenti de su Consillu Comunali

1. Su Presidenti rapresentat su Consillu comunali; ndi amparat is prerogativas e assegurat chi siant fatas is funtzionis previstas de sa Lei e de s'Istatutu segundu cantu istabiliu de su Regulamentu de su Consillu Comunali. Issu tenit su cómpitu de preparai, de proponni e de

ordinai; guidat e arregulat is trabballus de su Consillu a garantzia de is arregulas democráticas.

2. Podit presidiri su Consillu Comunali unu Presidenti iscioberau intra de is Consilleris in incàrrigu, prima, però, su Consillu Comunali depit providiri a istituiri s'incàrrigu.
3. Si providit a s'eletzioni de su Presidenti, a iscrutíniu segretu, a majoria cualificada a su primu turnu e a majoria assoluta in su segundu turnu.
4. Su Síndigu tzerriat e presidit sa primu sétzida e is avatantis, fintzas candu no ddoi at sa nómima de su Presidenti.
5. Su Consilleri antzianu fait is còmputus de su Presidenti de su Consillu, candu ddoi at auséntzia, istrobbu o dimissionis. Su Consilleri antzianu est su chi at tentu sa cifra individuali prus manna, costituida de sa cifra de lista aumentada de is votus de preferéntzia.

Art. 39. - Funtzionis de su Presidenti de su Consillu Comunali

1. Su Presidenti:

- a) tzerriat e presidit sa Cuféréntzia de is Cabugrupus de su Consillu, segundu sa disciplina de su Regulamentu;
- b) istabbilit is argumentus a s'órdini de sa dì de is sétzidas de su Consillu Comunali, disponit sa tzerriada de su Consillu Comunali e ddu presidit segundu su Regulamentu. Candu 1/5 de is Consilleris o s'Organu de Revisioni económicu – finantziària fai sa proposta de tzerriada, su Presidenti de su Consillu providit a sa tzerriada de su Consillu Comunali segundu cantu previdit su Regulamentu;
- c) esercitat is poderis de politzia me in is atóbius de su Consillu e me in is organismus púbbricus de partecipazioni populari presidius de su Síndigu, segundu cantu previdit sa Lei;
- d) arricit is interrogatzionis e is propostas de sutaponni a su Consillu.

Art. 40 – Sessioni de su Consillu

1. Su Consillu si reunit in sessionis ordinàrias e in sessionis istraordinàrias.
2. Is sessionis ordinàrias si faint aintru de su tempus previstu de sa Lei:
 - a) po aprovai su bilànciu preventivu de s'annu, su bilànciu de prus annus e s'arrelata de previsionis e de programma;
 - b) po averiguai is ecuilíbrius de bilànciu;
 - c) po aprovai su rendicontu de amministratzioni de s'esercítziu de s'annu prima.
3. Is sessionis istraordinàrias si podint fai in dónnia períodu.

4. Funt istabbilius duus atóbius istraordinàrius, unu dónnia sesi mesis, is primu dexi dîs de su mesi de Làmparas e is primu dexi dîs de Meseidas de dónnia annu, po arrispundi a is domandas fatas de is Consilleris.

Art. 41. – Programma de Governu

1. Aintru de trinta dîs de sa primu sétzida de su Consillu Comunali, su Síndigu, ascurtada sa Giunta, préstat a su Consillu is líneas de su programma de governu relativas a is progetus de realizai in su cursu de su mandatu.
2. Is líneas de su programma cuntentint is indiritzus, is iscopus e is propostas prus importantis, previstas po totu su turnu amministrativu, ispecificadas segundu is setoris de atividadi e pretzidas po annu.
3. Aintru de is 15 dîs avatantis su Consillu Comunali esaminat su programma arremonau, ddu discutit e si pronunciat cun d-una votatzioni.
4. Su Consillu Comunali difinit, puru, dónnia annu, is líneas de su programma de governu cun s'aprovazzioni de s'arrelata de previsionis e de programma, de su bilànciu preventivu e de su bilànciu de prus annus, chi me in s'atu de delíbera depint essi decraraus coerentis cun custas líneas. Si depint motivai in manera adeguada is istesiaduras eventualis de is líneas de programma.
5. Su Consillu Comunali averíguat dónnia annu sa realizazzioni de su programma e in su matessi tempus si averíguat si ddoi at sempri is ecuilíbrius de bilànciu.

Art. 42 – Indiritzus po is nóminas e is inditaduras

1. Si tzerriat su Consillu Comunali aintru de is 30 dîs avatantis a cussu de s'apostamentu, po definiri e aprovai is indiritzus po sa nómina e s'inditadura de is rapresentantis de su Comunu ande entis, aziendas e istituzionis e po sa nómina puru de is rapresentantis de su Consillu ande entis, aziendas e istituzionis a issu riservada apostada de sa Lei.
2. Su Síndigu providit a is nóminas e a is inditaduras aintru de is 15 dîs avatantis. Si depit garantiri sa preséntzia de ambadus is sessus.
3. Su Consillu Comunali, tzerriau a nominai prus rapresentantis ande un'enti síngulu, garantiscit sa rapresentàntzia de is minorias.
4. A sa nómina de is rapresentantis de su Consillu, candu est prevista sa preséntzia de sa minoria, si faint duas votazzionis distintas innói pigant parti a s'unu e a s'àteru is consilleris de sa majoria e cussus de minoria.

Art. 43 - Grupus de su Consillu

1. Is Consilleris podint formai grupus, segundu cantu previstu me in su Regulamentu e ndi donant comunicazzioni a su Segretàriu Comunali.
2. Is Grupus de su Consillu si formant in basi a is listas de appartenéntzia de is Consilleris o de una decrarazzioni de voluntadi differenti. Is Grupus de su Consillu chi si formant in basi a sa

lista de appartenéntzia de is Consilleris no funt cunditzionaus a unu númeru minimu de aderentis.

3. A parti s'ecetzioni de su grupu mistu, is Grupos de su Consillu, chi si formant in basi a una decrarazioni de voluntadi chi no cunsidera sa lista de appartenéntzia, depint essi formaus assumancu de duus cumponentis.
4. A is Grupos de su Consillu si assegurant mezus e istruturas po fai is còmputus insoru.

Art. 44. – Cuferéntzia de is Cabugrupus

1. Su Síndigu o su Presidenti de su Consillu Comunali, si est nominau, istituint e presidint sa Cuferéntzia de is Cabugrupus.
2. Po proposta de su Presidenti de su Consillu Comunali o po domanda de unu Cabugrupu o de su Síndigu si tzerriat sa Cuferéntzia. Sa Cuferéntzia de is Cabugrupus tenit su còmputu de definiri sa programmatzioni e e s'organizazioni de is trabballus de su Consillu Comunali, garantendi sa partecipazioni e s'informatzioni a is Grupos de su Consillu e a is Consilleris síngulus.

Art. 45 – Commissionis de su Consillu fissas

1. Su Consillu Comunali podit constitui Commissionis de su Consillu fissas, Commissionis de su Consillu de su tempus e, candu occurrit Commissionis ispecialis.
2. Su Consillu Comunali istabbilit su númeru, sa cumpositzioni, s'organizazioni, su funtzionamentu, is matérias de cumpeténtzia e is formas po donai pubbricadadi a is atus e a is trabballus.
3. Is Commissionis podint cumbidai a su Síndigu, a is Assessoris, a is Amministradoris de entis, de Istituzionis, de Aziendas e is Societadis partecipadas e is Cuncessionàrius de servítzius comunalis e is Assótzius, a pigai parti a is trabballus insoru.
4. Is Commissionis intendint a su Síndigu e a is Assessoris dónnia borta chi ddu creint necessàriu.
5. Is Commissionis tenint su còmputu de fai istúdius, averiguaduras, circas e propostas acapiadas a s'atividadadi de su Consillu.
6. Is sétzidas de is Commissionis funt púbbricas.

Art. 46 – Cuferéntzia de is Presidentis de is Commissionis

1. Est istituída sa Cuferéntzia de is Presidentis de is Commissionis, preséda de su Presidenti de su Consillu Comunali cun sa partecipazioni de su Síndigu.
2. Sa Cuferéntzia est tzerriada po proposta de su Presidenti de su Consillu Comunali o po domanda de su Presidenti de una Commissioni o de su Síndigu.
3. Su Regulamentu de su Consillu determinat is poderis de sa Cuferéntzia e ndi disciplinat s'organizazioni.

Art. 47 - Commissioni po is Paris Oportunidadis

1. Sa Commissioni po is Paris Oportunidadis est istituida cun s'iscopu de programmai, ativai e cordinai interventus, chi tenint s'iscopu de lompi a is paris oportunidadis intras is óminis e is féminas me in cuntustus diferentis de sa sociedadadi; promovit, puru, propositas po migliorai sa calidadi de sa vida de chincoi s'agatit in calisiat cundizioni de distintzioni.
2. Su Consillu Comunali nóminat sa Commissioni. Su Regulamentu regulat sa composizioni sua.
3. Sa Commissioni esprimint opinionis e podit presentai propositas asuba de s'organizazioni de sa bidda.
4. Sa Commissioni, assumancu una borta a s'annu, promovit atzionis de cordinamentu cun is àteras Commissionis po is Paris Oportunidadis e, puru, cun àterus organismus comunalis e subracomunalis.
5. Sa Commissioni durat in s'incàrrigu po totu su mandatu de su Consillu. Dónnia annu fait un'arrelata finali asuba de is trabballus fatus.
6. Unu Regulamentu apósitu ndi arregulat is organus, is arregulas de funtzionamentu e is istruturas.

Art. 48 - Esercítziu de sa podestadi regulamentari

1. Su Consillu e sa Giunta Comunali, donniunu in s'esercítziu de sa podestadi regulamentari sua, istabilint regulamentus me in matérias chi sa Lei ddis intregat, arrespetendi is princípis istabilius de sa Lei e de custu Istatutu.

Cabu II – Su Síndigu

Art. 49 – Síndigu

1. Su Síndigu est titulari de sa rapresentàntzia generali de su Comunu.
2. A parti is funtzionis chi sa Lei ddi intregat, su Síndigu, ascurtada sa Giunta, presentat a su Consillu Comunali is líneas de programma relativas a is atzionis e a is progetus de fai durantis su cursu de su mandatu. Est responsàbbili de sa realizazioni de is indirizus e de is líneas de programma aprovadas de su Consillu Comunali. Su Síndigu est obbrigau a arraspundi a dónnia domanda fata de su Consillu Comunali relativa a su cuntrollu e a s'averiguadura de s'atividadi amministrativa.

Art. 50 - Atribbutzioni de Amministratzioni

1. Su Síndigu:
 - a) tenit sa rapresentàntzia generali de s'Enti;
 - b) tenit sa diretzioni unitària e su cordinamentu de s'atividadi amministrativa de su Comunu;

- c) cordinat s'atividadi de dónnia Assessori;
- d) donat diretivas a su Segretàriu Comunali po su chi pertocat is indiritzus funtzionalis e de cuntrollu apitzus de totu sa gestioni amministrativa de totus is uficius e is servítzius;
- e) tenit sa facultadi de délega;
- f) su Síndigu, impari cun sa Giunta e apustis de ai ascurtau su parri de su Consillu Comunali, promovit e fait propostas, po cuncordai programmas cun totus is sugetus púbbricus previstus de sa Lei;
- g) tzerriat is comítzius po is “referendum” consultivus;
- h) pigat ordinàntzias ordinàrias, in matéria de igieni e de saludi púbbrica;
- i) pigat provedimentus, chi pertocant su personali, chi sa Lei e su Regulamentu no intregant a is attribuzionis de sa Giunta, de su Segretàriu Comunali e de is Responsàbbilis de is Servítzius;
- l) istabbilit is oràrius de obertura a su púbbricu de is uficius, de is servítzius e de is esercítzius comunalis, apustis de ai ascurtau sa Giunta, is Organizatzionis Sindacalis e is àteras istàntzias de partecipazioni.

Art. 52 – Atribbutzionis de organizazioni

- 1) Su Síndigu:
 - a) proponit argumentus de discuti e disponit cun atu formali sa tzerriada de sa Giunta e dda presidit;
 - b) tenit su poderi de delegai totus o una parti scéti de is cumpeténtzias e attribbutzionis suas a unu o prus Assessoris;

Art. 53 – Ordinàntzias

- 1) Su Síndigu pregonat ordinàntzias ordinàrias, aprichendi normas legislativas e regulamentaris.
- 2) Su Segretàriu Comunali podit pregonai, me in su cuntestu de is funtzionis suas, circolaris e diretivas, chi apricant dispositzionis de Lei.
- 3) Si depint pubbricai me in s'Albu Pretóriu, aintru de is 15 dis avatantis, is ordinàntzias arremonadas in su comma 1.
- 4) Su Síndigu pregonat, puru, in s'arrespetu de is normas de sa Costituzioni e de is princípius generalis de s'ordinamentu giurídicu, ordinàntzias necessàrias e urgentis me in matérias e po is iscopus previstus de sa Lei. Si depint motivai in manera adeguadaustus provedimentus. Is efetus insoru funt limitaus in su tempus e no podint durai prus de su períodu chi durat sa necessidadi.

- 5) Si no ddoi at su Síndigu, spetat a su vice-Síndigu pregonai is ordinàntzias, segundu cantu istabbilit custu Istatutu.
- 6) Candu s'ordinàntzia tenit caràtiri individuali, si depit notificai a su destinatàriu sinuncas si depit pubbricai s'ordinàntzia segundu is formas previstas in su tertzu comma de prima.
- 7) Is Responsàbbilis de servítziu pregonant ordinàntzias de caràtiri ordinàriu, aprichendi normas legislativas e regulamentaris.

Art. 54 - Vice – Síndigu

- 1) Su Vice – Síndigu sostituit, in totu is funtzionis, a su Síndigu chi, po unu períodu, est ausenti, impediù o suspendiù de s'esercítziu de is funtzionis.
- 2) Si ddoi at auséntzia o impedimentu de su Vice – Síndigu, su Síndigu podit delegai un'àteru assessori.

Art. 55 – Delegaus de su Síndigu

- 1) Su Síndigu tenit sa facultadi de intregai, cun d-unu provedimentu suu, a dónnia assessori, funtzionis ordinadas po grupus de matérias e cun dèlega a firmam is atus relativus.
- 2) Candu donat is dèlegas, arremonadas me in su comma de prima, su Síndigu depit cunformai is provedimentus suos a su princípium chi is poderis de indiritzu e de cuntrollu spetant a is assessoris.
- 3) Su Síndigu podit cambiai s'attribbutzioni de is còmputus e de is funtzionis de dónnia assessori dónnia borta chi, po motivus de cordinamentu e de funtzionalidadi, ddu creit oportunu.
- 4) Si depint ponni po iscritu is delegas e is cambiamentus eventualis, arremonadas me in is commas de prima, e si depint comunicai a su Consillu in sa primu sétzida ùtili.
- 5) Su Síndigu, po esigéntzias organizadoras particularis, si podit fai agiudai de consilleris, de cussus de sa minória puru, e ddis donai delegas precisas.

Art. 56 – Giunta Comunali

- 1) Su Síndigu nóminat sa Giunta Comunali.
- 2) Sa Giunta esercitat in manera collegiali is funtzionis chi ddi intregat sa Lei. Cunformat sa própria atividadi a is princípium de sa trasparéntzia e de s'eficéntzia, abarrendi firmas is attribbutzionis e is responsabbilidadi de dónnia assessori.

Art. 57 – Cumpositzioni e nómina

- 1) Sa Giunta est formada de su Síndigu e de unu massimu de seti Assessoris. Su Síndigu nóminat is cumponentis de sa Giunta e intras custus unu vice –Síndigu e ndi donat comunicatzioni a su Consillu me in sa primu sétzida avatanti a s'eletzioni. Su Síndigu podit annullai sa nómina a unu o prus Assessoris, donendindi comunicatzioni bàlida a su Consillu.

- 2) Si podint nóminai is Assessoris intras citadinus, chi no funt Consilleris, fintzas a unu massimu de tresi, bastat chi tengiant is requisitus po essi eletus e chi tengiant requisitus documentaus de prestígiu, professionalidadi e de cumpeténtzia amministrativa.
- 3) No si podint nóminai cumentis a Assessoris esternus cussus chi fiant candidaus me in is ùrtimas eletzionis comunalis.
- 4) Is Assessoris esternus participant a su Consillu chentza deretu de votu, po presentai argumentus relativus a sa dèlega insoru.
- 5) Sa Giunta, me in sa primu sétzida, prima de chistionai de calisiat àteru argumentu, averiguat, cun verbali apósitu, chi ddoi at is cunditzionis e chi no ddoi at istrobbus po podi candidai, eligi a is cumponentis esternus a s'incàrrigu de Consilleri. Sa matessi averiguadura si depit fai dónnia borta chi ddoi at nóminas nobas.

Art. 58 – Funtzionamentu de sa Giunta

- 1) Su Síndigu tzerriat e presidit sa Giunta e fissat s'órdini de sa dì de sa sétzida in s'arrespetu de is normas de su regulamentu.
- 2) Su Síndigu dirigit e cuncertat s'atividadi de sa Giunta e assegurat s'unidadi de indiritzu políticu- amministrativu e sa responsabbidadi de decisioni de su collégriu.
- 3) Is sétzidas de sa Giunta no funt pùbblicas, si no ddoi at decisioni diferenti de sa Giunta, chi depit arresurtai a verbali.
- 4) Unu regulamentu apósitu disciplinat su funtzionamentu de sa Giunta Comunali.

Art. 59 – Atribbutzionis

- 1) Sa Giunta Comunali trabballat impari cun su Síndigu me in sa realizatzioni de is indiritzus generalis de su Consillu.
- 2) Sa Giunta òperat cun provedimentus de delíbbra collegialis. Fait totus is atus de amministratzioni, chi no funt riservaus de sa Lei a su Consillu e no faint parti de is cumpeténtzias, previstas de sa Lei o de s'Istatutu, de su Síndigu, de su Segretàriu, de su Diretori Generali o de is responsàbbilis de is servítzius comunalis.
- 3) Fait atividadi de proposta e de spinta me in cunfrontus de su Consillu Comunali.
- 4) Dónnia annu fait a su Consillu un'arrelata asuba de sa'atividadi sua.
- 5) Difinit diretivas generalis asuba de is maneras e de is tempus, po realizai is programmas aprovaus de su Consillu Comunali.
- 6) S'órdini de sa dì de sa Giunta si mandat a is assessoris 24 oras prima, fata ecetzioni po is chistionis urgentis.
- 7) Sa Giunta totu impari esaminat is argumentus de proponni a su Consillu Comunali.

TÍTULU IV – UFÍCIUS E PERSONALI

Cabu I – Ufícium e Servítzius

Art. 60 – Organizatzioni de is ufícium e de is servítzius

- 1) Is atividadis chi s'Amministratzioni Comunali fait deretamenti, funt gestidas de norma po mesu de is servítzius, chi arragollint impari cumpeténtzias adeguadas, po podi fai in manera autonoma e cumprida una o prus atividadis ugualis.
- 2) Su Regulamentu asuba s'ordinamentu de is ufícium e de is servítzius determinat is servítzius e puru un'àtera pretzidura interna eventuali. Su regulamentu determinat puru in funtzionis de is unidadis organizadoras, is fornaduras orgànicas totalis de personali, pretzidas po profilu professionali, e is còmputus e is poderis de is responsàbbilis de is servítzius.
- 3) Is ufícium funt organzaus segundu is princípius de autonomia, de trasparéntzia, de eficiéntzia e segundu is critérius de funtzionalidadi, de cumbeniéntzia de gestioni e de flessibbilidadi de s'istrutura.
- 4) Is servítzius e is ufícium òperant in basi a s'iscioberu de is esigéntzias de is citadinus, adeguendi s'atzioni amministrativa insoru e is servítzius ofertus, averiguendi sa respundéntzia a is abbisóngius e a sa cumbeniéntzia .
- 5) Po satisfai in sa mellus manera is esigéntzias de is citadinus s'istabilint is oràrius de is servítzius obertus a su púbbricu.
- 6) Cun provedimentu motivau de su Síndigu, si intregant is servítzius a sa responsabbilidadi de is funtzionàrius prus artus in gradu.

Art. 61 – Regulamentu asuba de s'ordinamentu de is Ufícium e de is Servítzius

- 1) Sa Giunta Comunali, po mesu de su Regulamentu de is Ufícium e de is Servítzius, in basi a is indiritzus esprimius de su Consillu Comunali, istàbbilit is normas generalis po s'organizatzioni e su funtzionamentu de is ufícium e, in particulari, is attribuzionis e is responsabbilidadis de dónnia istrutura organizadora, is raportus pari pari intra is ufícium e servítzius e intras custus, su diretori e is organus amministrativus.
- 2) Is regulamentus si cunformant a su pricipiu chi a is organus de governu est attribbuida sa funtzioni política de indiritzu e de cuntrollu, o siat cumentu a potestadi de istabiliri, in autonomia prena, iscopus e finalidadis de s'atzioni amministrativa in dónnia setori e de ndi averiguai sa realizatzioni; a su diretori e is funtzionàrius responsàbbilis spetat, po realizai is iscopus intregaus, su còmputu de difiniri, in manera cunformi a is iscopus istituzionalis, is iscopus prus operadoris e sa gestioni amministrativa, ténnica e contàbbili segundu is princípius de professionalidadi e de responsabbilidadi.
- 3) S'organizatzioni de su Comunu si pretzit in unidadis operadoras chi funt acumonadas, segundu critérius de uniformidadi, in istruturas sempri prus mannas, cumentu dispostu de su Regulamentu apósitu po mesu puru de istruturas trasversalis o de grupus intrasetorialis.
- 4) Su Comunu arricit e àpricat is acórdius colletivus natzionalis aprovaus me in is formas de Lei e amparat s'organizatzioni líbbera de is sindacaus de is dipendentis, stringendi acórdius

colletivus decentraus cun is rapresentàntzias sindacalis, segundu is normas de lei e de cuntratu in vigori.

Art. 62 – Responsàbbilis de is Uficius e de is Servítzius

- 1) Su Regulamentu asuba de s'Ordinamentu de is uficius e de is servítzius individuatu is Posizioni Organizadoras.
- 2) Su Síndigu, cun provedimentu motivau, intregat a is responsàbbilis de is uficius e de is servítzius is funtzionis e is responsabilitadis própias de sa dirigéncia.
- 3) Is responsàbbilis providint a organizai is uficius e is servítzius chi ddis ant intregau, in basi a is inditus arricius de su Diretori Generali, si est nominau, opuru de su Segretàriu e segundu is diretivas donadas de su Síndigu e de sa giunta comunali.
- 4) Issus me in su cuntestu de is cumpeténcias chi ddis ant intregau providint a amministrari s'atividadi de s'Enti e a realizai is indirizus e is obbietivus indicaus de su diretori, si est nominau, de su Síndigu e de sa Giunta Comunali.

Art. 63 – Incarrigus de is dirigentis e de alta specializatzioni

- 1) Sa Giunta Comunali, me in is formas, me in is treminis e me in is maneras previstus de sa Lei e de su Regulamentu asuba s'Ordinamentu de is Uficius e de is Servítzius, podit deliberai, a foras de sa fornidura orgànica, de assùmiri cun cuntratu a tempus determinau personali dirigenti o de alta specializatzioni, candu intra is dependentis de s'Enti no ddoi at figuras professionalis ugualis.
- 2) Si ddoi at postu vacanti o per àterus mòtivus gravis, sa Giunta Comunali podit intregai, me in formas e me in is maneras previstas de su regulamentu, sa titularidadi de uficius e servítzius a personali assuntu cun cuntratu a tempus determinau o cun cuntratu de trabballu autonomu.
- 3) No si podint cambiai is cuntratus a tempus determinau in cuntratus a tempus indeterminau, sarvu chi no ddu cunsentant normas de lei apósites.

Art. 64 – Uficiu de indiritzu e de cuntrollu

- 1) Su Regulamentu podit prevediri sa costituzzioni de Uficiu postu a is dependéncias diretas de su Síndigu, de sa Giunta Comunali o de is Assessoris, po s'esercítziu de is funtzionis de indiritzu e de cuntrollu a cussus intregadas de sa lei, formaus de dependentis de s'Enti o de collaboradoris assuntus a tempus determinau bastat chi s'Enti no siat in rovina e/o in pérdita.

Art. 65 – Deretus e doveris de is Dipendentis

- 1) Is dipendentis comunali, incuadras in ruolus orgànicus ordinaus in cunformidadi a sa disciplina generali asuba de s'istadu giurídicu e de su tratamentu económicu de su personali istabiliu de sa lei e de is acòrdius colletivus natzionalis, faint sa própriu atividadi a su servítziu e in s'interessu de is citadinus.

- 2) Dónnia dipendenti comunali depit fai cun curretesa e a lestru is incàrrigus de cumpeténtzia de is ufícus e servítzius relativus e, in s'arrespetu de is cumpeténtzias de is própriu ruolus, realizai is obbietivus intregaus. Su dipendenti est puru responsàbbili in manera diretta faci a su diretori, a su responsàbbili de is ufícus e de is servítzius e a s'amministratzioni, de atus postus in éssiri e de is arresurtaus lograus me in s'esercítziu de is própriu funtzionis.
- 3) Su Regulamentu asuba de s'ordinamentu de is ufícus e de is servítzius determinat is cunditziunis e is maneras chi su Comunu adotat, po promovì s'aggiornamentu e sa créscita professionali de su personali, assigurat cunditziunis de trabballu idoneas a preservai sa saludi e s'integridadi de su corpus e de sa conca e assigurat s'esercítziu prenu e efetivu de is libbertadis e de is deretus sindacalis.
- 4) Su Regulamentu asuba de s'ordinamentu de is ufícus e de is servítzius individuat formas e maneras de gestioni de s'istrutura ténnica de su Comunu.

Cabu II – Personali Diretivu

Art. 66 – Diretzioni Generali

- 1) Su Síndigu podit intregai is funtzionis de Diretori Generali a su Segretàriu Comunali.
- 2) Su Síndigu, apustis chi sa Giunta Comunali at delibberau, podit nominai unu Diretori Generali, a foras de sa fornidura orgànica e cun cuntratu a tempus determinau, segundu is critérius istabbilius de su Regulamentu, e in ubbidientzia a cantu dispostu in matéria de Testu Únicu de is leis asuba de s'ordinamentu de is entis localis.

Art. 67 - Còmputus e funtzionis de su Diretori Generali

- 1) A parti is funtzionis previstas de sa lei, su Diretori Generali providit a realizai is indiritzus e is obbietivus istabbilius de is organus de governu de s'Enti, segundu is direttivas chi, in propòsitu, ddi donat su Síndigu
- 2) Su Diretori Generali cuntrollat sa gestioni de s'Enti, punnendi a is mellus livellus de eficàcia e d'eficiéntzia intra is responsàbbilis de servítziu, chi a cussu arraspundint me in s'esercítziu de is funtzionis a cussus intregaus.
- 3) Su Diretori Generali preparat sa proposta de su pianu de is risorsas e de is obbietivus e de su pianu cun totus is particularis de is obbietivus previstus de is normas de sa contabbilidadi, in basi a is indiritzus fornitus de su Síndigu e de sa Giunta Comunali.
- 4) Issu, in particulari, esercitat is funtzionis avatantis:
 - a) preparat prima, in basi a is direttivas istabbilidas de su Síndigu, programmas organizadoris o de realizatzioni, arrelatas o istúdius particularis;
 - b) organizat e dirigit su personali, in coeréntzia cun is indiritzus funtzionalis istabbilius de su Síndigu e de sa Giunta;
 - c) averiguat s'eficàcia e s'eficiéntzia de s'atividadi de is ufícus e de su personali prepostu a cussus;

- d) promovit is procedimentus disciplinaris me in is cunfrontus de is responsàbbilis de is uficius e de is servítzius e adotat is smendas in basi a cantu previdit su regulamentu, in armonia cun is previsionis de is cuntratus colletivus de trabballu;
- e) pregonat is atus de esecutzioni de is delíbberras chi no spetant a sa cumpeténtzia de su Síndigu o de is Responsàbbilis de is Servítzius;
- f) amministrat is prucessus de mobbilitadi interna de su personali segundu is maneras istabilidas me in s'Ordinamentu de is Uficius e de is Servítzius;
- g) torrat a esaminai dónnia annu, apustis de ai inténdiu a is Responsàbbilis de is Servítzius, s'assétiu organizadori de s'Enti e sa spratzidura de s'orgànicu efetivu, proponendi a sa Giunta e a su Síndigu provedimentus eventualis in méritu.
- h) esércitat dónnia àtera funtzioni chi ddi est intregada de su Regulamentu asuba de s'ordinamentu de is uficius e de is servítzius.

Cabu III – Su Segretàriu Comunali

Art. 68 – Segretàriu Comunali

- 1) Su Síndigu nóminat, scioberendiddu de un'albu apósitu, a su Segretàriu Comunali, chi dependit in manera funtzionali de cussu.
- 2) Su Consillu Comunali podit aprovai s'istipulatzioni de cunventzionis cun àterus comunus po s'amministratzioni in regimi de cunsórtziu de s'uficiu de su Segretàriu Comunali.
- 3) Sa Lei e sa cuntratatzioni colletiva istabilint sa nómima, sa révoça, s'istadu giurídicu e su tratamentu económicu de su Segretàriu Comunali.
- 4) Su Segretàriu Comunali, in s'arrespetu de is diretivas donadas de su Síndigu, donat consuléntzia giurídica a is organus de su Comunu, a is Consilleris síngulus e a is uficius.

Art. 69 – Funtzionis de su Segretàriu Comunali

- 1) Su Segretàriu Comunali, a parti is cumpeténtzias intregadas de sa lei, participat a is Commissionis de istúdiu e de trabballu internas a s'Enti e, cun s'autorizatzioni de su Síndigu, a cussas esternas; issu, si domandau, formulat parris e esprimet apretziamentus ténnicu – giurídicus a su Consillu, a sa Giunta, a su Síndigu, a is Assessoris e is Assessoris síngulus.
- 2) Su Segretàriu Comunali arricit de is Consilleris is domandas de trasmissioni de is delíbberras de sa Giunta sugetas a cuntrollu eventuali de su Difensori Cívicu.
- 3) Issu presidit s'uficiu comunali po is eletzionis in ocasioni de is consultatzioni popularis e de is referendum e arricit is dimissionis de su Síndigu, de is Assessoris o de is Consilleris e arricit puru is propostas de révoça e sa motzioni de discunfiantza.
- 4) Esércitat infinis dónnia àtera funtzioni chi ddi est intregada de su Regulamentu o cuncédia de su Síndigu.

Art. 70 – Su Vice- Segretàriu Comunali

- 1) In sa fornidura orgànica de su personali nci podit essi unu Vice- Segretàriu Comunali de iscioberai intra de is funtzionàrius prus in artu de s'area amministrativa o contàbbili; bastat chi tengiat is recúsitus previstus de sa lei po sa nómina a Segretàriu Comunali.
- 2) Su vice- segretàriu Comunali, nominau de su Síndigu, a parti is atribbutzionis ispecificas po su postu cobertu, trabballat impari cun su Segretàriu, po fai is funtzionis organizadoras suas e ndi pigat su postu candu est ausenti o istrobbau po mòtivus de fatu o de deretu.

Art. 71 – Responsabbilidadi ananti de su Comunu

- 1) Is amministratoris e is dipendentis comunalis depint pagai a su Comunu is dannus, po no ai arrespetau is óbbrigus de servítziu.
- 2) Su Síndigu, su Segretàriu Comunali, su Responsàbbili de su Servítziu, si benint a connoscéntzia, in manera dereta o apustis de un' arrelata, chi is organus inferioris depint fai, de fatus chi donant responsabbilidadi in basi a su 1° comma, ndi depint donai denúncia a su Procuradori de sa Corti de is Contis, indichendi totus is elementus arragotus po s'averiguadura de sa responsabbilidadi e sa determinatzioni de is dannus.
- 3) Si su fatu dannosu est imputàbbili a su Segretàriu Comunali o a un'àteru responsàbbili de servítziu, est su Síndigu a fai sa denúncia.

Art. 72 – Responsabbilidadi ananti de tertzus

- 1) Is amministratoris, su Segretàriu, su Diretori e is dipendentis comunalis chi, me in s'esercítziu de is funtzionis a cussus intregadas de sa lei e de is regulamentus, procurant unu dannu ingiustu a àterus, po dolu (imboddicus) o po crupa gravi, funt obbrigaus personalmenti a ddis pagai su dannu.
- 2) Si su Comunu at pagau a su tertzu su dannu procurau de s'Amministratori, de su Segretàriu o de su dipendenti comunali, su Comunu si torrat a fai asuba de custus ùrtimus a norma de s'artículu de prima.
- 3) Sa responsabbilidadi personali de s'Amministratori, de su Segretàriu, de su Diretori o de su dipendenti, chi no at arrespetau is deretus de tertzus, esistit, puru, siat candu si adotant atus o si faint operatzionis siat candu ddoi at omissionis o ritardus ingiustificaus de atus o operatzionis, chi s'amministratori o su dipendenti funt obbrigaus a fai po lei o po regulamentu.
- 4) Candu sa violatzioni de su deretu est dépia a atus o a operatzionis de organus collegialis de su Comunu, funt responsàbbilis totus impari e su Presidenti e is membrus de su collégium, chi ant participau a s'atu o a s'operatzioni. Sa responsabbilidadi est escludia po cussus chi ant fatu ponni a verbali su disacórdiu insoru.

Art. 73 – Responsabbilidadi de is Contàbbilis

- 1) Su tesoreri e dónnia àteru contàbbili, chi manixat dinai de su Comunu o tenit s'incàrrigu de s'amministratzioni de is benis comunalis, e puru chi si stichit, chentza nisciuna autorizatzioni legali, me in su manixu de su dinai de su Comunu depit torrai contus de sa gestioni e est sugetu a is responsabbilidadi istabbilidas de sa lei e de su regulamentu.

TÍTULU V – SERVÍZIUS PÚBBRICUS

Cabu I – Formas de agiudu torrau

Art. 74 – Organizatzioni subracomunali

- 1) Su Consillu Comunali promovit e favoressit formas de agiudu torrau cun àterus Entis Púbbricus Territorialis, cun s'iscopu de cordinai e organizai impari a custus is próprius servízius.

Art. 75 – Princípiu de coperatzioni

- 1) S'atividadi de s'Enti, direta a lograi unu o prus obbjetivus de interessu comunu cun àterus Entis Localis, si organizat umperendi is mòdulus e is istitutus previstus de sa lei po mesu de acórdius e de intesas de coperatzioni.

Art. 76 - Cunventzionis

- 1) Su Consillu Comunali, po proposta de sa Giunta, delíberat cunventzionis apósite de istipulai cun aministratzionis istatalis, cun àterus Entis Púbbricus o cun privatus a s'iscopu de forniri in manera cordinada servízius púbbricus.
- 2) Is cunventzionis depint istabiliri is iscopus, sa durada, is formas de consultatzioni de is entis, chi pigant parti a sa cunventzioni, is raportus finantzàrius insoru e is óbbrigus e is garantzias pari- pari. Su Consillu Comunali cun sa majoria assoluta de is cumponentis aprovat is cunventzionis

Art. 77 – Cunsórtzius

- 1) Su Comunu podit participai a sa costituzzioni de cunsórtzius cun àterus entis localis po s'amministratzioni acumonada de unu o prus servízius segundu is normas previstas po is aziendas specialis in cantu apriçàbbilis.
- 2) A custu iscopu su Consillu Comunali aprovat una cunventzioni, segundu s'artículu de prima, impari a s'istatutu de su cunsórtziu.
- 3) Sa cunventzioni depit previdiri s'óbbriugu, a càrrigu de su cunsórtziu, de sa trasmissioni a su Comunu de is atus fundamentalis de pubbricai me in s'Albu Pretóriu de su Comunu.
- 4) Su Síndigu o unu delegau suu fait parti de s'Assemblea de su cunsórtziu cun responsabbilidadi paris a sa cuota de partecipazioni fissada de sa cunventzioni e de s'istatutu de su cunsórtziu.

Art. 78 – Acórdius de programma

- 1) Su Síndigu po sa definitzioni e sa realizazioni de òperas, de interventus o de programmas de interventu chi abbisóngiant, po sa realizazioni completa, de s'atzioni integrada e cordinada de su Comune e de àterus sugetus pùbbricus, riguardu a sa cumpeténtzia primària o prevalenti de su Comune asuba de s'òpera o de is interventus o asuba de is programmas de interventu, promovit sa stringidura de un'acórdiu de programma, po assigurai su cordinamentu de is atziones e po determinai su tempus, sa manera, su finantziamentu e dónnia àteru adempimentu acapiau.
- 2) S'acórdiu de programma, chi consistit in s'acórdiu unànimi de su Presidenti de sa Regioni, de su Presidenti de sa Província, de is Síndigus de is Amministratzioni interessadas, est definiu in una cuferéntzia apósita, chi providit puru a s'aprovatzioni formali de s'acórdiu segundu s'art. 34 D.Lgs. 18.08.2000 n° 267.
- 3) Si s'acórdiu est pigau cun decretu de su Presidenti de sa Regioni e cumportat cambiamentus de is ainas urbanísticas, su cunsensu de su Síndigu depit essi ratificau de su Consillu Comunali aintru de 30 dis bàsciu sa pena de decadéntzia.

Cabu II – Formas de gestioni

Art. 79 – Formas de gestioni

- 1) S'atividadi direta a lograi, me in s'interessu de sa comunidadi, obbjetivus e iscopus de importàntzia sociali, promotzioni de s'isvilupu económicu e civili e sa produzioni de benis, est fata po mesu de servítzius pùbbricus, chi su Comune podit istituiri e gestiri puru cun su deretu de privativa de su Comune, segundu cantu previstu de sa lei.
- 2) Si depit iscerai sa forma de gestioni po dónnia servítziu apustis de una apretziamentu intra is formas diferentis de amministratzioni previstas de sa lei e de s'istatutu presenti.
- 3) Po is servítzius pùbbricus localis, segundu cantu previstu de is normas in vigori, si providit a sa gestioni insoru me in is formas avatantis:
 - a) in económia candu, po mannàrias modestas o po is caraterísticas de su servítziu, no est oportunu costituiri un'istitutzioni o un'azienda;
 - b) in cuncessioni a tertzus candu ddoi at arraxonis ténnicas, económicas e de oportunidadadi sociali;
 - c) po mesu de azienda ispeciali, po sa gestioni puru de prus servítzius de importàntzia económicu e imprenditoriali;
 - d) po mesu de istituzionis, po s'esercítziu de servítzius socialis chentza de importàntzia imprenditoriali;
 - e) po mesu de sociedades po atziones o a responsabbilidadi limitada a prevalenti capitali locali, candu est oportuna, po sa natura de su servítziu de fai, sa partecipazioni de àterus sugetus pùbbricus o privatus.

- 4) Po is àterus servítzius sa cumparatzioni est intra sa gestioni in económia, sa costituzioni de istituzioni, s'intregadura in apaltu o in cuncessioni e puru intra sa forma s'ingula o cussa acumonada gratzias a cunventzioni, unionis de is comunus, opuru cunsórtziu.
- 5) Su comunu podit participai a sociedadis po atzionis, a prevalenti capitali p'ubblicu po sa gestioni de servítzius, chi sa lei non riservat in manera esclusiva a su Comunu.
- 6) Su Comunu podit puru donai ispinta e participai in manera diretta a atividadis económicas acapiadas a is iscopus istituzionalis suos, serbendusì de is pric'ipius e de is ainas de Deretu Comunu.
- 7) Is poderis, a parti su "referendum", chi custu Istatutu arreconoscit a is citadinus me in is cunfrontus de su Comunu funt ammanniaus puru a is atus de is aziendas ispecialis, de is istituzionis e de is sociedadis de capitali a majoria p'ubblica.
- 8) In s'organizazioni de is servítzius depint essi sempri assicuradas formas de informatzioni, partecipazioni e amparu de is utentis.
- 9) Su Consillu Comunali podit delegai a Cunsórtzius o Entis subracomunalis s'organizazioni e sa gestioni de funtzionis e servítzius de pr'opria cumpeténtzia, candu sa mannària comunali no permitit de fai una gestioni bona, efficienti e eficaci.
- 10) Is decisionis de s'art'iculu presenti spetant a su Consillu Comunali.

Art. 80 – Gestioni in economia

- 1) Regulamentus ap'ositus disciplinant de norma s'organizazioni e s'eserc'itziu de servítzius in economia.

Art. 81 – Azienda specialis

- 1) Su Consillu Comunali podit deliberai sa costituzioni de aziendas specialis, chi tenint personalidadi giur'ídica e autonomia de gestioni e de impresa, e ndi aprovat s'istatutu.
- 2) Is aziendas specialis cunformant sa pr'opria atividadi a crit'erius de trasparéntzia, de eficàcia, de efficiéntzia e de cumbeniéntzia económica e tenint s'óbbrigu de s'aparixadura finantziària e económica de lograi gratzias a s'ecuil'ibriu de is costus e de is incàscius, innói funt cussideraus is trasferimentus.
- 3) Is servítzius de cumpeténtzia de is aziendas specialis si podint esercitai a foras puru de su territ'oriu comunali, apustis de acórdius, chi tenint s'iscopu de garantiri sa cumbeniéntzia económica e sa mellus calidadi de is servítzius.

Art. 82 - Struturas de is Aziendas Specialis

- 1) S'istatutu de is aziendas specialis ndi disciplinat sa strutura, su funtzionamentu, is atividadis e is cuntrollus.
- 2) Funt organus de is aziendas specialis su Consillu de Amministratzioni, su Presidenti, su Diretori e su Collégium de Revisioni.

- 3) Su Consillu Comunali nominat a su Presidenti e a is amministratoris de is aziendas specialis intra is personas chi tenint is requisitus, po coberri s'incàrrigu de consilleri comunali, e chi funt fornidas de cumpeténtzia ténnica o amministrativa speciali grazias a is istudius fatus, a funtzionis esercitadas ande aziendas púbbricas o privadas, a ufícus cobertus.
- 4) Si scioberat su diretori po cuncursu púbbricu, sarvu candu ddoi at is cunditziunis previstas de su T.U. 2578/25 , poita intzaras si andat ainnantis cun sa tzerriada direta.
- 5) Su Consillu Comunali providit a sa nómima de su Collégiu de is Revisoris de is Contus, donat su capitali de fornidura e istabbilit is indiritzus e is iscopus de s'amministratzioni de is aziendas e is critérius generalis, po istabiliri is tarifas po su gosu de is benis o servítzius.
- 6) Su Consillu Comunali aprovat puru is bilàncius annualis o de prus annus, is programmas e su contu finali de is aziendas specialis e esércitat su cuntrollu asuba de s' operatu insoru.
- 7) Is amministratoris de is aziendas specialis si ndi podint bogai de s'incarrigu scéti po violatzionis gravis de sa lei, po inefficéntzia o diversidadi documentada rispetu a is indiritzus e a is iscopus de s'amministatzioni aprovaus de su Consillu Comunali.

Art. 83 – Istituzionis

- 1) Is Istituzionis funt organismus strumentalis de su Comunu, privus de personalidadi giurídica ma fornidas de autonomia de gestioni.
- 2) Funt organus de is Istituzionis su Consillu de Amministratzioni, su Presidenti e su Diretori.
- 3) Su Consillu Comunali nómimat is organus de s'Istituzioni e ndi ddis podit torrai a pigai s'incàrrigu po violatzionis gravis de sa lei, po inefficéntzia o diversidadi documentada rispetu a is indiritzus e a is iscopus de s'Amministratzioni.
- 4) Su Consillu Comunali intregat su capitali de fornidura, determinat is indiritzus e is iscopus de s'amministratzioni de is istituzionis e puru is critérius generalis, po istabiliri is tarifas po su gosu de is benis o servítzius, aprovat is bilàncius annualis e de prus annus, is programmas e su contu finali de is aziendas specialis e esércitat su cuntrollu asuba de s'operatu insoru.
- 5) Su Consillu de Amministratzioni providit a sa gestioni de s'istituzioni, deliberendi in su cuntestu de is iscopus e de is indiritzus aprovaus de su Consillu Comunali e segundu is maneras organizadoras e istituzionalis previstas me in is regulamentus.
- 6) Su regulamentu podit prevediri, puru, formas de partecipazioni de is citadinus o de is utentis a sa gestioni o a su cuntrollu de s'istituzioni.

Art. 84 – Societatis po atzionis o a responsabbilidadi limitada

- 1) Su Consillu Comunali podit aprovai sa partecipazioni de s'Enti a societatis po atzionis o a responsabbilidadi limitada po sa gestioni de is servítzius púbbricus, providendi intzaras a sa costituzioni insoru.

- 2) Po servítzius púbbricus de importàntzia primària, sa partecipazioni de su Comunu, impari a cussa de àterus entis púbbricus eventualis, depit essi amarolla magioritària.
- 3) Su Consillu Comunali depit aprovai s'atu costitutivu, s'istatutu o sa compra de cuotas o atzionis. Si depit sempri garantiri sa rapresentàntzia de is sugetus púbbricus me in is órganus de amministratzioni.
- 4) Su Comunu scioberat is próprius rapresentantis intra is sugetus chi tenint cumpeténtzia ténnica spécifica e professionali e, in su partecipai a is atus de gestioni, cunsidera is interessus de is consumidoris e de is utentis.
- 5) No si podint nominai is Consilleris Comunalis me in is consillus de amministratzioni de is sociedades po atzionis o a responsabbilidadi limitada.
- 6) Su Síndigu o unu delegatu suu partecipat a s'Assemblea de is Sócius in rapresentàntzia de s'Enti
- 7) Su Consillu Comunali providit a averiguai dónnia annu s'andamentu de sa sociedadadi po atzionis o a responsabbilidadi limitada e a cuntrollai chi s'interessu de totus siat amparau in manera adeguada me in su cuntestu de s'atividadi esercitada de sa matessi sociedadadi.

Art. 85 – Societadi a prevalenti capitali púbbricu locali

- 1) Me in is istatutus de is sociedades a prevalenti capitali púbbricu locali si depint providiri formas de acàpiu e collegamentu intra de is matessi sociedades e su Comunu.

Art. 86 – Fundatzionis

- 1) Su Consillu Comunali podit aprovai sa partecipazioni de s'Enti a Fundatzionis –“onlus” , est a nai chentza iscopu de guadàngiu, providendi puru, casumai a sa costituzioni insoru.

Art. 87 – Gestioni acumonada de is servítzius e de is funtzionis

- 1) Su Comunu sviluppat raportus cun is àterus Comunas, cun is Comunitadis Montanas, cun sa Província e àterus Entis Púbbricus, po promovi e circai is formas de assótzii prus giustas intra de cussas previstas de sa lei riguardu a is atividadis, a is servítzius, a is funtzionis de fai e a is obbietivus de sodigai.

TÍTULU VI – CUNTROLLU INTERNU

Art. 88 – Princípius e critérius

- 1) Su bilànciu de previsionis, su contu finali e is àterus documentus contàbbilis depint favoressi una letura po programmas e obbietivus, po chi si potzant fai, a parti is cuntrollus finantziàrius e contàbbilis, cussus puru asuba de sa gestioni e cussus relativus a s'eficàcia de s'atzioni de su Comunu.

- 2) Is provvedimentius de is Responsàbbilis de is Servítzius, chi cumportant ispesas, po essi eficacis, depint tenni su vistu de regularidadi contàbbili, donau de su Responsàbbili de su Servítziu Finanziàriu. Sa postura de su vistu fait esecutivu s'atu pigau.
- 3) S'atividadi de cuntrollu podit cumportai propostas de su Consillu Comunali in matéria de gestioni económicu- finanziària de s'Enti. Est facultadi de su Consillu domandai a is organus e a is ufícios cumpetentis parris e propostas ispecíficus riguardu a aspetus finanziàrius e económicus de sa gestioni e de s'ingulus atus fundamentalis, cun riguardu pruscatotu a s'organizazioni e a sa gestioni de is servítzius.
- 4) Is normas de su regulamentu disciplinant is aspetus organizadoris de s'ufíciu de s'Organu de Revisioni económicu- finanziàriu e ndi ispecificant is atribbutzionis de cuntrollu, de spinta, de proposta e de garantzia, cun s'osservàntzia de sa lei, de is princípìus de deretu civili, arriguardantis su cuntrollu de is sociedades po atzionis, e de s'Istatutu presenti.
- 5) In su matessi Regulamentu si depint individuai formas e proceduras po un'acórdiu operatori giustu e ecuilibbrau e funtzionali intra sa sfera de atividadi e cussa de is organus e de is ufícios de s'Enti.

Art. 89 – Organu de Revisioni económicu – finanziàriu

- 1) Su Consillu Comunali eligit s'Organu de Revisioni económicu – finanziàriu segundu is requisitus e segundu is critérius de sa lei.
- 2) S'Organu de Revisioni trabballat impari cun su Consillu Comunali, fadendi sa funtzioni sua de cuntrollu e indiritzu, e esércitat su cuntrollu asuba de sa regularidadi contàbbili e finanziària de sa gestioni de s'Enti e provat sa currendèntzia de su contu a risultàntzias de sa gestioni, fadendi arrelata apósita, chi acumpangiat sa proposta de delíbbra consiliari de su contu de su bilànciu.
- 3) Me in s'arrelata, arremonada in su comma de prima, s'organu de revisioni esprimet osservatzionis e propostas, po lograi sa mellus eficiéntzia, produtividadi e cumbeniéntzia económicu de sa gestioni.
- 4) Su Regulamentu podit previdiri àterus motivus de incompatibbilidadi, cun s'iscopu de garantiri sa positzioni de imparzialidadi e indipendéntzia. Su Regulamentu disciplinat puru is maneras de révoca e de decadéntzia, po motivus gravis chi pesant in manera negativa asuba su cumprimentu de su mandatu, aprichendi in cantu compatíbbilis, is normas de su Codixi Civili relativas a is Síndigus de is S.p.A.
- 5) In s'esercítziu de is funtzionis suas, cun maneras difinias in su regulamentu, s'Organu de Revisioni tenit deretu de cuntrollai is atus e is documentus acapius a sa sfera de is cumpeténtzias suas.

Art. 90 – Cuntrollu de sa Gestioni

- 1) Po definiri in manera completa su sistema de is cuntrollus internus de s'Enti, su regulamentu individuat métodos, indicatoris e critérius de misurazioni e de apretziamentu cumentu a

ainas de agiudu po is apretziamentus de eficàcia, eficiéncia e cumbeniéncia económicu de is risultaus lograus rispetu a is programmas e a is ispesas fatas.

- 2) Sa técnica de su cuntrollu de gestiuni depit costrui misuradoris idoneus a averigui dónnia tanti de tempus:
 - a) sa coeréncia de is risultaus rispetu a is previsionis;
 - b) sa stima económicu de is custos po su cuntrollu de coeréncia cun is programmas aprovaus;
 - c) su cuntrollu de eficàcia e de eficiéncia de s'atividadi amministrativa fata;
 - d) s'averiguadura de is istesiaduras negativas eventualis intra su progetau e su realizau e s'individuatzioni de is responsabbilidadi relatas;
 - e) s'iscritura de un'arrelata chi acumpangiat sa delíbera de su consillu, chi aprovat su contu finali;
- 3) Is revisoris trabballant impari cun su Consillu Comunali in sa funtzioni sua de indiritzu e de cuntrollu. A custu iscopu tenint facultadi de participai, chentza deretu de votu, a is sézidas de su Consillu, puru, candu a is trabballus no est ammitiu su púbbricu, e a sézidas de sa Giunta Comunali, si ddus tzerriant. Tenint puru sa facultadi de cuntrollai is atus e is documentus de su Comunu.
- 4) Is Revisoris funt responsabbilis de sa beridadi de is própias testimonias e faint su doveri insoru segundu is precetus de su cuntrollu (art.1710 C.C.) de onestadi, torrendi a nai luegus a su Síndigu e a su Segretàriu Comunali, candu ddoi at, de is irregularidadi acertadas me in s'amministratzioni de s'Enti.

TÍTULU VII – FUNTZIONI NORMATIVA

Art. 91 – Istatutu

- 1) S'Istatutu cuntenit in normas fundamentalis de s'ordinamentu comunali. A custu si depint cunformai totus is atus normativus de su Comunu.
- 2) Est ammitia sa proposta fata assumancu de 500 cidadinus chi tenint deretu de votu, po modificai s'Istatutu po mesu puru de unu progetu scritu in artículus. Si apricat intzaras sa disciplina prevista po s'ammissioni de is propostas popularis.
- 3) Aintru de is 15 dis avatantis a sa data de esecutuvidadi, si depit sutaponni s'Istatutu e is modificas suas a formas de pubbricidadi chi ndi permitant diaderus sa connoscéncia.

Art. 92 – Regulamentus

- 1) Su Comunu pregonat regulamentus:
 - a) asuba de is matérias a issus intregadas de sa Lei o de s'Istatutu;
 - b) asuba de totus is àteras matérias de cumpeténcia comunali;

- 2) me in is matérias de cumpeténtzia reservadas de sa Lei generali asuba de is Entis Localis. Sa potestadi regulamentari est esercitada in s'arrespetu de is normas generalis apenas arremonadas e de is dispositzionis de s'Istatutu;
- 3) me in is àteras matérias si adotant is regulamentus comunalis in s'arrespetu de is Leis de s'Istadu e de sa Regioni, tenendi contu de is àteras dispositzionis regulamentaris pregonadas de sugetus chi tenint una cumpeténtzia cuncurrenti me in is matessi matérias;
- 4) sa proposta de is regulamentus spetat a sa Giunta, a dónnia Consilleri e a is citadinus, segundu cantu dispostu de s'art. 16 de custu Istatutu;
- 5) po fai is regulamentus tocat a consultai is sugetus interessaus.
- 6) is regulamentus funt sugetus a una dópia pubbricatzioni me in s'Albu Pretóriu: una apustis de s'adotzioni de sa delíbbra, in cunformidadi a is dispositzionis asuba de sa pubbricatzioni de sa matessi delíbbra, e s'àtera apustis chi sa delíbbra de adotzioni est bessida esecutiva, po sa durada de 15 dīs. Cumentisiat si depint sutaponi a formas de pubbricidadi chi ndi permitant sa conoscéntzia. Is regulamentus si depint consultai cun facilidadi de chini ddus bolit castiai.

Art. 93 – Adeguamentu de is fontis normativas comunalis a is leis nobas

- 1) Is adeguamentus de s'Istatutu e de is Regulamentus si depint fai, in s'arrespetu de is princípūs de s'Ordinamentu Comunali presentis me in sa Constituzioni, me in su Testu Únicu de is Leis asuba de s'Ordinamentu de is Entis Localis e in àteras Leis e me in su matessi Istatutu, aintru de is 120 dīs avatantis a s'intrada in vigori de is dispositzionis nobas.

TÍTULU VIII - NORMAS TRANSITÓRIAS E FINALIS

Art. 94 – Normas transitórias e finalis

- 1) Custu Istatutu brintat in vigori apustis de ai osservau is adempimentus de Lei. De tali momentu acabbat s'apricu de is normas transitórias.
- 2) Su Consillu aprovat aintru de un'annu is regulamentus, chi previdit s'Istatutu. Fintzas a s'adotzioni de is regulamentus apenas arremonaus, abarrant in vigori is normas adotadas de su Comunu segundu sa legislatzioni de prima, chi arresurtant cumpatíbbilis cun sa Lei e s'Istatutu.

